

Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående efterskänkande av vissa kronan tillkommande fordringar hos flaggkorpralen J. L. Gunnesson och marinintendenten av 1:a graden R. H. Berg; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Janne Nilsson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Nilsson anmäler två ärenden angående efterskänkande av vissa kronan tillkommande fordringar och anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 195.

1:o.

Flaggkorpralen vid andra yrkeskompaniet J. L. Gunnesson tjänstgjorde under tiden den 21 april—den 26 oktober 1932 såsom uppbördsman för pansarskeppet Manlighetens materialutredningsförråd. Därvid uppstodo vissa brister i förrådet. I syfte att dölja dessa brister och undgå ersättningsskyldighet för desamma vidtog Gunnesson vissa ändringar i ett flertal till honom i hans egenskap av uppbördsman för förrådet ingivna rekvisitioner å materiel, varigenom rekvisitioner kommo att utöver å desamma förut angivna kvantiteter upptaga ytterligare materiel till en myckenhet, som haft ett sammanlagt värde av 1,761 kronor 89 öre. Rekvisitioner bilades sedermera den till vederbörande myndighet ingivna redovisningen rörande handhavandet av ifrågavarande förråd.

Med anledning av vad sålunda förekommit ställdes Gunnesson av vederbörande åklagare under åtal vid stationskrigsrätten vid Stockholms örlogstation under yrkande om ansvar för förbrytelse i tjänsten. I målet förde kronan talan mot Gunnesson om ersättning för den förlust, som åsamkats statsverket på grund av den oriktiga redovisningen.

Av handlingarna i målet inhämtas, att full klarhet icke kunnat vinnas huru ovannämnda brist i förrådet uppstått men att Gunnesson icke såvitt visats bortfört några förnödenheter ur förrådet eller eljest ekonomiskt tillgodogjort sig detsamma, att, sedan krigsrätten funnit nödigt föranstalta om undersökning av Gunnessons sinnesbeskaffenhet, överläkaren S. Stenberg, som av medicinalstyrelsen förordnats avgiva utlåtande i nu nämnt hänseende, i utlåtande den 29 mars 1935 funnit Gunnesson vid ifrågavarande gärningars begående hava befunnit sig i ett sådant tillstånd av psykisk rubbning, som avsåges i 5 kap. 5 § strafflagen, samt att medicinalstyrelsen i utlåtande den 6 maj 1935 visserligen funnit Gunnesson förete psykisk abnormitet men att denna dock icke syntes styrelsen mer uttalad, än att Gunnesson på grund av densamma vid åtalade brottets begående befunnit sig i sådant sjukligt sinnestillstånd, som avsåges i 5 kap. 6 § strafflagen.

Stationskrigsrätten meddelade utslag den 12 juli 1935. Krigsrätten fann genom vad Gunnesson erkänt jämte vad övrigt i målet förekommit utrett, att Gunnesson genom vad han låtit komma sig till last gjort sig skyldig till förfalskning av sådan allmän handling, som avsåges i 12 kap. 2 § allmänna strafflagen, och förbrytelse i tjänst för egen fördel. På grund därav och då det med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört i förenämnda utlåtande och vad övrigt i målet förekommit måste antagas, att Gunnesson vid åtalade brottets begående saknat förståndets fulla bruk, prövade krigsrätten rättvist döma Gunnesson dels jämlikt 12 kap. 2 § och 5 kap. 6 § allmänna strafflagen, för förfalskning av allmän handling att hållas i fängelse två månader, dels ock i förmågo av 129 § strafflagen för krigsmakten och 5 kap. 6 § allmänna strafflagen för förbrytelse i tjänsten för egen fördel att hållas i fängelse en månad eller att sålunda i en bot undergå fängelse tre månader. Härjämte förpliktade krigsrätten Gunnesson att i skadestånd till kronan utgiva 1,761 kronor 89 öre.

I fråga om det utdömda skadeståndet har stationskrigsrättens utslag vunnit laga kraft. Beträffande ansvarsfrågan meddelade krigshovrätten, på besvär av Gunnesson, utslag den 24 september 1935, därvid krigshovrätten ej fann skäl att göra ändring i det överklagade utslaget. Sedan Gunnesson häröver anfört underdåniga besvär under anhållan tillika att, därest besvären ej vunne bifall, av nåd erhålla nedsättning i straffet och villkorlig dom, fann Kungl. Maj:t genom utslag den 28 december 1935 ej skäl göra ändring i krigshovrättens utslag. Emellertid förordnade Kungl. Maj:t, att med det Gunnesson ådömda fängelsestraffet skulle anstå i enlighet med lagen om villkorlig straffdom. Gunnesson skulle under en provotid av tre år stå under övervakning.

Hos Kungl. Maj:t har nu Gunnesson i en den 6 april 1936 dagtecknad skrift anhållit om befrielse från utgivande av det av stationskrigsrätten utdömda skadeståndet å 1,761 kronor 89 öre.

Marinförvaltningen har i utlåtande den 16 juli 1936, då synnerligen ringa utsikter syntes förefinnas för de utdömda medlens indrivning, särskilt med hänsyn till Gunnessons snara inträde i pensionsåldern, förklarat sig, med beaktande jämväl av övriga i ärendet förekomna omständigheter, tillstyrka, att Gunnesson av nåd befriades från ifrågavarande ersättningsskyldighet.

Statskontoret har i utlåtande den 2 september 1936 anfört följande:

Statskontoret finge i anledning av förevarande remiss erinra om vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 april 1935 (nr 156) uttalat rörande principerna för medgivande åt tjänsteman av befrielse från honom ådömd betalningsskyldighet gentemot kronan. Riksdagen hade anfört, hurusom riksdagen uppmärksammat, att framställningar om efterskänkande av kronans fordringsanspråk under senare år i allt större utsträckning dragits inför riksdagen, medan tidigare sådant skett huvudsakligast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl varit för handen, och att då ej sällan ställts såsom villkor för efterskänkandet, att vederbörande skulle till statsverket inleverera viss del av det till betalning fastställda beloppet. Numera hade emellertid en tendens syntts förefinnas att icke tillämpa denna princip lika rigoröst som tidigare syntts hava varit fallet. Följden härav hade blivit, att befrielse från ersättningsskyldighet kommit att medgivas i allt större omfattning. För att emellertid vederbörande icke skulle bibringas den uppfattningen, att staten vid fel och försummelse från deras sida eftergäve uppkomna ersättningsanspråk, hade riksdagen velat fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att från statens sida efterskänkande av ådömd betalningsskyldighet endast skedde i undantagsfall och när särskilda förhållanden betingade ett dylikt medgivande samt att befrielse icke borde lämnas i större utsträckning än som kunde vara av omständigheterna verkligen påkallat.

Med hänsyn till vad riksdagen sålunda anfört hade statskontoret icke kunnat undgå att hysa betänkligheter mot ett efterskänkande — på sätt hemställdes i nu föreliggande ansökning från Gunnesson — av den ersättning till kronan, vilken blivit sökanden av vederbörande krigsrätt ådömd, i synnerhet som sökanden i samband med att han förpliktats utgiva nyssnämnda belopp blivit dömd till straff för förbrytelse i tjänsten. Enligt vad som framginge av handlingarna i ärendet, förefunnes emellertid ringa utsikter till att det utdömda skadeståndet skulle kunna till fullo indrivnas, särskilt enär sökanden inom kort inträdde i pensionsåldern. Med hänsyn härtill

ville statskontoret icke motsätta sig att Kungl. Maj:t i proposition underställde ärendet riksdagens prövning. För den händelse det därvid, i betraktande av riksdagens ovanberörda uttalande och omständigheterna i förevarande fall, skulle anses, att skadeståndet icke borde helt eftergivas, syntes det statskontoret i varje fall billigt, att skadeståndsbeloppet begränsades förslagsvis till högst 500 kronor.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att den Gunnesson åvilande ersättningsskyldigheten gentemot kronan från början uppkommit genom att brist uppstått i materialutredningsförråd, för vilket Gunnesson tjänstgjort såsom uppbördsmän. Den verkställda utredningen har icke givit vid handen, att bristen till någon del uppkommit genom att Gunnesson tillägnat sig eller eljest tillgodogjort sig något av den under hans vård ställda materielen. Först i samband med vederbörlig redovisning av förrådet har Gunnesson för att täcka nämnda brist och undgå ersättningsskyldighet företagit de förfalskningar, för vilka han ådömts straffansvar. Enligt ett i och för rättegången av medicinalstyrelsen avgivet utlåtande angående Gunnessons sinnesbeskaffenhet har denne emellertid vid tiden för brottens begående saknat förståndets fulla bruk, vilken uppfattning jämväl delats av domstolarna.

Enligt vad jag inhämtat tjänstgör Gunnesson för närvarande vid flottans station i Stockholm mot en kontant avlöning av omkring 250 kronor för månad. Han inträder emellertid med utgången av mars 1937 i pensionsåldern. Försörjningsplikt åvilar honom gentemot sjuklig hustru och en hemmavarande, 17 år gammal dotter, som är invalid. Såsom även av marinförvaltningen framhållits synas sålunda ringa utsikter förefinnas för kronan att erhålla likvid för sin ifrågavarande fordran å Gunnesson. Med hänsyn härtill och till övriga omständigheter i ärendet anser jag mig därför böra tillstyrka, att Gunnesson helt befrias från ersättningsskyldighet till kronan på grund av stationskrigsrättens utslag.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att flaggkorpralen J. L. Gunnesson må befrias från honom jämlikt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 12 juli 1935 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 1,761 kronor 89 öre.

2:o.

Marinintendenten av 1:a graden R. H. Berg omhänderhade från och med den 8 oktober 1923 i egenskap av intendent hos chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid Stockholms örlogsstation nämnda stations manskapskassa ävensom vissa från stationens kassa uppburna förskottsmedel för bestridande av rekryteringskostnader m. m., vilka medel här nedan benämnas rekryteringskassan. Därvid hade i kassorna uppstått en brist, som beträffande manskapskassan uppgick till 5,884 kronor 47 öre och i fråga om rekryteringskassan till 5,307 kronor 39 öre.

Sedan Berg på grund av vad sålunda förekommit ställts under åtal vid

stationskrigsrätten vid Stockholms örlogsstation, utlät sig stationskrigsrätten genom utslag den 15 juni 1928: Enär det icke mot Bergs nekande och vad till stöd därför i målet förekommit blivit ådagalagt, att han tillgripit och förskingrat förenämnda kassamedel, eller eljest ådagalagts något förhållande på grund varav han kunde göras ansvarig för den omförmälda bristens uppkomst, men Berg vidgått, att han icke förrän i december 1927 gjort vederbörlig anmälan om bristen, oaktat han redan en dag i slutet av oktober 1925 funnit, att kassornas i ett låst kassaskåp å hans tjänsterum förvarade kontanta medel till belopp av omkring 8,000 kronor blivit därifrån bortstulna, och, sedan han gottgjort en del av den sålunda uppkomna förlusten, en dag i slutet av april 1927 upptäckt, att på enahanda sätt ytterligare omkring 4,000 kronor fränhänts kassorna, samt utrett blivit, att Berg vidtagit åtgärder, som varit ägnade att vid företagna granskningar av kassorna förhindra eller åtminstone försvåra upptäckt av föreliggande brist, alltså och då Berg förty gjort sig skyldig till oförstånd och försummelse i sin tjänst och därigenom ådragit sig ersättningsskyldighet för den ifrågavarande bristen, prövade krigsrätten rättvist på det sätt bifalla åklagarens i målet förda talan, att Berg, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, dömdes till mistning av sin marinintendentbefattning i tre månader. Härjämte förpliktades Berg att i ersättning genast utgiva till chefen för underofficers- och sjömanskårerna för manskapskassans räkning 5,884 kronor 47 öre och till kronan 5,307 kronor 39 öre jämte 5 procent årlig ränta å dessa belopp från den 14 januari 1928, då målet första gången handlagts, tills full betalning skedde.

Hos Kungl. Maj:t har nu Berg i en den 20 april 1936 till försvarsdepartementet inkommen skrift — under förmälan, att han efter överenskommelse med vederbörande advokatfiskal genom månatliga avbetalningar intill utgången av mars 1936 inbetalat, till manskapskassan ett belopp, som med 15 kronor 53 öre överstege det i förenämnda utslag utdömda kapitalbeloppet och till rekryteringskassan så stort belopp, att å det utdömda kapitalbeloppet återstode allenast 557 kronor 39 öre — hemställt om befrielse från honom åliggande skyldighet att utgiva i utslaget angiven ränta.

Chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid Stockholms örlogsstation har i yttrande den 12 maj 1936 i vad angår manskapskassan anført, att han, på grund av sin skyldighet att tillvarata manskapskassans rätt, icke ansåge sig kunna tillstyrka den gjorda framställningen i vad den avsåge fullständig befrielse från ifrågavarande ränteskuld till kassan. Kårchefen måste även avstyrka framställningen på den grund, att därest densamma bifölles, den helt säkert skulle bli ett för framtiden prejudicerande fall. Kårchefen ville emellertid tillstyrka en sänkning av den räntefot, enligt vilken räntan skulle beräknas, till 3 procent, vilket i runt tal utgjorde den medelprocent, efter vilken privatbankernas kapitalräkningar förräntats under åren 1928—1936.

Stationsbefälhavaren vid Stockholms örlogsstation har i yttrande den 14 maj 1936 anført, att ehuru Berg icke hade någon juridisk rätt att få något räntebelopp efterskönt eller den av krigsrätten fastställda räntefoten sänkt, han

dock ansåge billighetsskäl tala för en nedsättning av räntebeloppet, så att detsamma endast beräknades efter den av privatbankerna i medeltal för åren 1928—1936 tillämpade räntesatsen å medel, insatta å checkräkning.

Marinförvaltningen har i utlåtande i ärendet den 28 maj 1936 anfört följande:

Ämbetsverket hade inhämtat, att skulden till manskapskassan årligen avräknats med inberäknade räntemedel å såväl inbetalningar som kvarstående skuldbelopp, under det att skulden till stationens kassa bokförts utan räntemedel.

Innan marinförvaltningen inginge på själva sakfrågan hade ämbetsverket ansett sig böra framhålla, att Berg alltsedan september 1931 vid sidan av sin ordinarie tjänst inom ämbetsverket tagits i anspråk för utredningar angående omläggning och modernisering av marinens redovisningsväsende samt för utarbetandet av de detaljföreskrifter för redovisningen, som påkallats av 1931 års reglemente för marinen. Dessa arbetsuppgifter hade av honom fullgjorts på ett sätt, som marinförvaltningen ansett sig böra giva det bästa vitsord.

Med hänsyn till anförda förhållanden samt till det sätt, varpå Berg sökt fullgöra den honom ålagda ersättningsskyldigheten, funne sig marinförvaltningen böra tillstyrka att, sedan kapitalbeloppet till stationens kassa till fullo guldits, Berg måtte befrias från betalningsskyldighet för ränteskulden till statsverket. Vad åter beträffade det räntebelopp, som belöpte å det till manskapskassan utdömda kapitalbeloppet, funne ämbetsverket de av chefen för underofficers- och sjömanskårerna i Stockholm anförda synpunkterna bärande i betraktande av manskapskassans egenskap av enskild egendom ehuru under statlig kontroll, men ville marinförvaltningen i detta hänseende av billighetsskäl ansluta sig till kårchefens förslag om den i utslaget fastställda räntefotens sänkning till tre procent.

Marinförvaltningen finge sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte på så sätt bifalla Bergs framställning, att Berg finge befrias från erläggandet av i utslaget utdömd ränta till statsverket, samt att det för manskapskassan lämnade medgivandet om nedsättning av räntesatsen å dess fordran till tre procent måtte fastställas.

Slutligen har *statskontoret* i utlåtande den 26 augusti 1936 anfört följande:

Statskontoret funne visserligen betänkligheter möta mot ett efterskänkande av Bergs ifrågavarande skuld till kronan och till sjömanskårens i Stockholm manskapskassa men ville med hänsyn till vad marinförvaltningen i ärendet anfört icke motsätta sig att skulden ifråga delvis eftergäves. Vad kassans fordran beträffade syntes efterskänkandet lämpligen böra begränsas till vad chefen för underofficers- och sjömanskårerna föreslagit. I fråga om ersättningsskyldigheten till kronan finge statskontoret — under erinran om 1935 års riksdags uttalande i skrivelse nr 156 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för marindirektören I. J. Falkman från viss betalningsskyldighet, i vilken skrivelse en skärpning av grunderna för efterskänkande av vissa kronans fordringar påyrkats — för sin del föreslå en liknande begränsning, förslagsvis sålunda att Berg mot inbetalande av ytterligare 500 kronor befriades från sin därefter återstående ersättningsskyldighet till statsverket. För efterskänkandet av sistberörda skuld syntes emellertid riksdagens medverkan vara erforderlig.

*Departements-
chefen.*

Vad först beträffar manskapskassans återstående fordran å Berg på grund av krigsrättens ifrågavarande utslag finner jag mig med hänsyn till nämnda

kassas särskilda karaktär icke kunna tillstyrka, att från Kungl. Maj:ts sida åtgärder i detta fall vidtagas för ett efterskänkande i en eller annan form av ifrågavarande fordran eller någon del därav.

Vidkommande därefter Bergs skyldighet att på grund av krigsrättens utslag till Kungl. Maj:t och kronan inbetala ett belopp av 5,307 kronor 39 öre jämte 5 procent årlig ränta från den 14 januari 1928, har Berg, enligt vad jag inhämtat, till stationskontoret vid Stockholms örlogsstation genom månatliga avbetalningar under åren 1928—1936 numera inbetalat hela kapitalbeloppet. Däremot häftar Berg fortfarande i skuld för efter hand upplupna räntor å kapitalbeloppet, vilken skuld vid 1936 års utgång uppgick till 1,206 kronor 45 öre. På sätt marinförvaltningen funnit synes mig anledning föreligga att Berg, sedan han nu fullgjort hela kapitalinbetalningen, erhåller eftergift i skyldigheten att infria den återstående ränteskulden. Härför tala främst de allvarliga strävanden Berg ådagalagt att under årens lopp gottgöra såväl kronan som manskapskassan de dem åsamkade förlusterna ävensom Bergs av marinförvaltningen väl vitsordade tjänstgöring under tiden efter den honom ågångna bestraffningen. Jag finner mig sålunda böra föreslå, att Berg må befrias från sin återstående skuld till kronan på grund av krigsrättens utslag. Något villkor av inbetalning av visst ytterligare belopp för befrielsens tillgodonjutande läser i detta fall icke böra uppställas. Härvid har jag ansett viss hänsyn böra tagas till att den av såväl marinförvaltningen som statskontoret tillstyrkta nedsättningen av den återstående ränteskulden till manskapskassan enligt vad jag förut anfört icke läser böra ifrågakomma.

Till det föreslagna efterskänkandet av kronans återstående fordran hos Berg torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att marinintendenten av 1:a graden R. H. Berg må befrias från återstoden av den honom enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 15 juni 1928 åliggande betalningsskyldighet till kronan.

Vad departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Berglund.
